

3. Конт-Спонвиль А. Философский словарь /А. Конт-Спонвиль/ пер. с фр. Е.В. Головиной. – М. : Этерна, 2012, С. 562 – 567.
4. Хартия основных прав Европейского Союзу [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_524. – Назва з екрана.
5. Социальная Европа в XXI веке / под ред. М. В. Каргаловой. – М. : Весь мир, 2011. – 528 с.

Черкесова І.Г.,

заслужений діяч мистецтв України,
професор кафедри дизайну ВП
«Миколаївська філія КНУКіМ»,
м. Миколаїв

СЛОВО ЯК НОСІЙ ЗНАНЬ ЗА ВИСЛОВАМИ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Сучасне інформаційне суспільство визначається пріоритетом передачі інформації, її обробки та засвоєння у формі знань. Що ж, «Спочатку було Слово...» доносить до нас сьогоднішніх вічна книга Біблія. Інформація у своїй основі й є слово. Інформація може бути як вербальною так й візуальною. Але практика повсякденного життя доводить, що будь яка картинка вимагає пояснень словом.

Слово, закодоване через двійкову систему «01...» стає головною формою інформації, яку зчитують користувачі. Але головним є зміст, який закладено у словах. Зміст може перетворюватися у знання при осмисленні інформації. Але доступність до слова всіх призвела до примноження беззмістовної інформації, що не надає знань. Дуже гостро у сьогоднішній постала проблема отримання саме тих знань, котрі дають можливість людям забезпечувати своє фізичне та духовне життя.

Знання словом ніс людям й видатний філософ, «пересувна академія», як називали його, Григорій Савич Сковорода. Було це майже 300 років тому. Був Г. Сковорода дивною людиною, що уникла пастки матеріального збагачення: «Світ ловив мене та не спіймав». Ніс «темним» людям знання про світоустрій, вчив читати, писати, рахувати, малювати. Був справжнім просвітником серед загальної безграмотності селян. Грою на сопілці втішав душі та серця людей. Шукав Григорій Савич істину й знаходив її у божественному початку природи й людини. Записував свої думки, формулював вислови. А щоб більш зрозумілішим було людям, малював ілюстрації до своїх слів. Тим самим примушував учнів та слухачів осмислювати Слово – інформацію через слово та образ. Намагався примусити людей шукати істину, призначення людини у Всесвіті.

Г. Сковорода писав: «Меньший сосуд менее имеет, но в том равен большему, что равно есть полный». [2] Так фонтан з живильною водою філософ ототожнював з образом Бога, а струмені фонтану наповнювали вмістилища душі – «сосуди» – любов'ю до природи, життя, до Бога, до краси, щиросердя та людяності. Й тільки від самої людини залежить як повним буде її вмістилище – отой сквородинівський «сосуд». Цей символ у наш час зображено на 500-ї гривневої купюрі. За законом діалектики переходу кількості в якість рівень духовності в суспільстві підвищується за умов постійного самовдосконалення кожного його члена. Деструктивні процеси у суспільстві знищують суспільство зі збільшенням ненависті, заздрості, жадібності, низького рівня освіченості, жорстокості та душевної глухоти й примножують агресію.

У випадку зі словом-інформацією Сковороди саме його ілюстрації допомагали пояснювати неосвіченим людям абстрактні поняття та мотивувати їх до осмислення змісту буття людини на землі, її дійсного призначення.

Просвітительство Сковороди «темних» людей цікаво з проектувалося у сьогодення. Так до 90-х рр. ХХ ст. у комп'ютерних технологіях використовувалася операційна система DOS, команди в якій потрібно було писати (вербальне керування). Для цього була потрібна елементарна грамотність. У 90-х рр. з'являється операційна система Windows, котра вважається «дружною користувачу» – user friendly. Спілкування з цією системою здійснюється через «іконки» – піктограми [1]. Це привело до девальвації елементарної грамотності та збільшення кількості «темних», погано освічених людей. Поверхова освіченість приводить до того, що людина не спроможна проаналізувати отриману інформацію та перетворити її на нові знання й відповідно саморозвиватися інтелектуально й творчо. Тож від кожного індивіда залежить як він наповнює себе інформацією та створює нові знання – як наповнює свій «сосуд» душі.

Григорій Сковорода говорив ще й про «сродну» працю: «Несродность всякие праздности есть тяжелее». [2] Людина розвиває себе – наповнює свій сосуд душі – щоб вірний зробити вибір своїх занять, своєї праці. Не помилитися й обрати «сродну працю» щоб досягти вершин майстерності й набути певного рівня мудрості. Осмислити власне призначення у суспільстві, у родині, на землі.

Устремління до знань, до самовдосконалення, до пізнання Всесвіту та свого місця в ньому Г. Сковорода показував через образ стріли: стріла – це устремління.

Людина від народження є вільною. Її призначення пізнавати світ, примножувати мудрість та шукати істину. Про це йдеться в книгах Старого на Нового Завіту. Сковорода казав: «Неравное всем равенство» [2]. Людина має бути вільною у своєму виборі, знайти «сродну працю» для себе. Але обдарованість кожного від природи різна. Одна людина швидко сприймає інформацію й миттєво реагує. Інша людина діє більш повільно, їй потрібен

певний час на роздуми, на здійснення процесу роботи. Хтось має вокальні дані й чудово співає, інший малює або створює різні форми. Але в кожному виді діяльності виділяються більш обдаровані та менш обдаровані. Але у суспільстві всі люди рівні у своїх правах та обов'язках.

Уся риторика Г.С. Сковороди спрямована на осмислення отриманої інформації та на створення знання. Але в наш час інформаційних технологій наша молодь страждає від безмірних потоків дезінформації, губиться в них. З власного досвіду наведу тільки один приклад, що ілюструє вищесказане. Студенти за темами історії дизайну на семінарські заняття готують презентації. Вони у пошуках візуального матеріалу занурюються у Інтернет, щось знаходять й оформлюють цим в слайдах свою інформацію. Але як їх розчаровує, коли вони показують свою презентацію, а викладач вказує на дезінформацію: портрет не автора представленої роботи, або не вірно названо ім'я автора, робота приписана не справжньому автору, а іншому митцю. Такої плутанини багато у мережі. А бази початкової ерудиції, яка була у старших поколінь, в них не має. Тому й відрізнити дезу від справжньої інформації вони поки що не спроможні. Але все змінюється, якщо студенти сумлінно відвідають лекційні заняття та перевіряють знайдену ними інформацію за конспектами та кількома джерелами. Не можна спиратися тільки на одне інформаційне джерело. Потрібно працювати з книгами – паперовими носіями інформації.

З вище наведеного можна зробити певні висновки. По-перше: інформація – це слово й це рух слова від суб'єкта до суб'єкта. По-друге: отримання інформації – слова – може бути прямим або опосередкованим (текст друкований або електронний: вербальна або візуальна форма). Сприйняття та осмислення інформації суб'єкт може робити самостійно, якщо він достатньо ерудований, або за допомоги учителя (викладача, лектора, мудреця інше).

Григорій Савич Сковорода був саме таким інформатором-учителем – носієм інформації. Він надавав інформацію вербально й візуально з метою поглибити ерудицію слухачів та учнів й привчити їх мислити абстрактними категоріями. Він тим самим пробуджував бажання пізнавати, осмислювати та створювати нові знання за сучасною риторикою. Наш український філософ та учитель Г.С. Сковорода через свої тексти та рисунки спілкується з нами у XXI ст. Й ми розуміємо, що щиросердя – сквородинівський кордоцентризм – духовність є запорукою формування всебічно розвинутої особистості, здатної примножувати добро створенням нових знань.

Список використаних джерел:

1. Орлова Т.В. Історія сучасного світу: Навч. Посіб. / Тетяна Володимирівна Орлова. – К.: Знання, 2006. – С. 471-473.
2. Сковорода Г.С. Повна збірка творів / Григорій Савич Сковорода. – К.: Видавництво «Наукова думка», 1972. – т. 1. – С. 434-459.